33. Medzinárodný festival horských filmov
SPRAVODAJ
Streda 8. 10. 2025 číslo 1

Vitajte na 33. Medzinárodnom festivale horských filmov v Poprade

Už viac než tridsať rokov sa v Poprade stretávajú priaznivci hôr, prírody a silných filmových príbehov. V dňoch 8. – 12. októbra 2025 sa podtatranské mestá Poprad, Spišská Nová Ves a Kežmarok opäť premenia na centrum filmového diania, ktoré prinesie autentické svedectvá o odvahe, výkone a túžbe objavovať. Do 33. ročníka Medzinárodného festivalu horských filmov autori tento rok prihlásili 504 titulov z celého sveta, z ktorých 50 snímok z 15 krajín, vrátane troch slovenských diel, postúpilo do finálovej súťaže.

• *Mária Hámor.*

„Naše festivalové plátno bude opäť zrkadlom ľudských príbehov, ktoré dokazujú, že odvaha, vytrvalosť, priateľstvo a pokora sú hodnotami, ktoré pretrvávajú. Filmy, ktoré uvidíte, sú svedectvom o ľuďoch, ktorí prekonávajú vlastné hranice – či už v horolezectve, skialpinizme, lyžovaní, kajakovaní alebo pri paraglajdingu," konštatuje riaditeľka festivalu Mária Hámor.

Festival však nie je len o filmoch. Aj tento rok prinesie stretnutia s výnimočnými osobnosťami, ktoré sa s nami podelia o svoje zážitky, skúsenosti a životné inšpirácie.

Vo štvrtok vystúpi Peter Hámor, ktorý priblíži svoje najnovšie výstupy v Himalájach. V piatok sa predstaví syn horolezeckej legendy Reinholda Messnera Simon Messner s prednáškou o tradičnom horolezectve a živote v Dolomitoch. V sobotu sa popradskí diváci môžu tešiť na Aleša Česena, dvojnásobného držiteľa prestížneho ocenenia Piolet d'Or, ktorý nás zavedie do divokého sveta pakistanského Karakoramu.

Súčasťou sprievodného programu bude aj fotografická výstava Zoltána Demjána nazvaná Zázračná energia prírody, ktorá návštevníkom priblíži krásu hôr z celého sveta, ako aj čarovné miesta u nás doma. Nebudú chýbať ani prezentácie kníh. Dlhoročný predseda Tatranskej horskej služby – dobrovoľného zboru vo Vysokých Tatrách Jaroslav Švorc predstaví publikáciu (Ne)zabudnuté tatranské tragédie a Alojz Halás svoju knihu Horolezectvo a psychosomatika.

O víťazoch festivalu rozhodne trojčlenná medzinárodná porota – Markéta Hanáková z Česka, Tomáš Hulík zo Slovenska a Adrian Dmoch z Poľska – osobnosti, ktoré spája nielen tvorivý pohľad na svet, ale aj hlboký rešpekt k prírode a ľudskej odvahe.

Slávnostné vyhlásenie výsledkov a projekcia víťazných filmov sa uskutoční v nedeľu 12. októbra o 17.00 hod. vo Veľkej zasadačke Mestského úradu Poprad.

„Verím, že aj tento rok si každý z vás odnesie nezabudnuteľné filmové zážitky, priateľské stretnutia a nové podnety, ktoré vás povzbudia hľadať vlastné vrcholy – v horách, aj v každodennom živote," dodáva na záver Mária Hámor.

(mna)

Peter Hámor o najnovšom himalájskom dobrodružstve

Petrovi Hámorovi sa na jar tohto roku podaril prvovýstup na sedemtisícovku Kabru. Aj o tomto himalájskom dobrodružstve bude jeho prezentácia a beseda vo štvrtok o 18.00 h.

• *Vo svojej bohatej kariére si absolvoval množstvo výstupov. Čo pre Teba znamená aktuálny prvovýstup na Kabru západnou stenou, ktorý sa Ti podaril v máji tohto roku?*

Bol to pekný prvovýstup a ja som šťastný, že som tam mohol byť s mojimi talianskymi kamarátmi Nives Meroi a Romanom Benetom. Keď sa podarí prvovýstup akémukoľvek horolezcovi hocikde vo svete, tak je to vždy niečo. Keď sa podarí prvovýstup na vysoký kopec a ešte na stenu, kde nikto doteraz nebol, tak je to o to väčšia radosť a zadosťučinenie. *(pokračovanie na strane 2)*

Peter Hámor o najnovšom himalájskom dobrodružstve

• *Peter Hámor*

(dokončenie zo strany 1)

• *Aj keď ide o sedemtisícový vrchol, pre médiá si sa vyjadril, že výstup bol náročnejší než na niektoré osemtisícovky. Čím sa tento kopec alebo samotná línia v západnej stene ukázali ako výnimočne ťažké?*

Bola to kombinácia sklonu, podkladu a podmienok, ktoré panujú v okolí. A tiež počasia. Keď toto všetko skombinuješ, tak to dáva hodnotu tomuto prvovýstupu. Niektoré osemtisícovky, na ktoré sa vystupuje normálkami, sú jednoduchšie. Ale vieme ako tieto trasy na osemtisícovky vyzerajú, že sú preplnené turistami, ktorí v podstate ani nemusia vedieť liezť. Majú to celé zabezpečené a tým pádom aj tí, ktorí by tam chceli vyliezť vlastnými silami, tak v podstate ani nemôžu, lebo už tam visia metre fixných lán. Už sám názov toho kopca Kabru, Biela lavína, hovorí, že to nebolo ľahké. História výstupu na tento kopec je tiež dosť dramatická. Slovinci tam boli prví v roku 1996. Nastúpili do steny a potom už ich nikto nevidel. Zrejme sa stali obeťou niektorej z týchto lavín. To bol vlastne jediný pokus o výstup touto stenou.

• *Výstup ste uskutočnili v ľahkom alpskom štýle – bez fixných lán, bez kyslíka a bez výškových táborov. Aké rozhodnutia boli v tomto prístupe kľúčové?*

My sme sa nerozhodovali, že takto pôjdeme. My takto lezieme, toto je náš štýl. Nechcem používať pojem ľahký alpský, lebo v podstate ani neviem, ako vyzerá ťažký alpský štýl. V zásade už aj tí, ktorí idú normálkou na Everest veľakrát napíšu, že idú alpským štýlom. Lebo nepoužili lano, ktoré tam viselo, nepoužili pomoc šerpov, ale nehanbili sa ísť po vyšliapanej stope, ktorú pred nimi urobili. Nevadí im, že všade okolo nich je kopa kyslíka, ktorý síce nie je ich, ale v prípade núdze majú zadné dvierka. Nehanbia sa doviezť vrtuľníkom do druhého tábora. No a potom sa tvárim, že športujem.
Cestu sme nazvali Himalayan trad podľa tradičného štýlu, čo lezieme a celkom sa to chytilo. Nekomunikujeme nejak extrémne s médiami. Nemáme so sebou kyslík. Ideme lietadlom tam, kde je letisko, autom tam, pokiaľ vedie cesta. A potom ideme peši do základného tábora. V zásade sa nám páči aj to celé okolo lezenia – prístup, cesta, ľudia. Toto je náš štýl a takto chodíme vlastne vždy.

• *Na výprave si opäť spolupracoval s Nives Meroi a Romanom Benetom. Ako sa vám funguje v tomto trojčlennom tíme?*

Keby sa mi s nimi liezlo zle, tak spolu nechodíme, to je jasné. Mne s týmito dvomi mojimi kamarátmi je veľmi dobre. Sme si blízki nielen pohľadom na lezenie a na to, čo a ako robiť v kopcoch, ale aj pohľadom na život. Máme rovnaký vkus na pesničky, keď treba niečo urobiť, tak to urobíme, lebo obaja s Romanom sme svojím spôsobom zruční aj v tých technických veciach. Vieme sa na seba vzájomne spoľahnúť. V zásade sme si rovnocenní partneri, každý je schopný pomôcť tomu druhému, keď to potrebuje a nemá práve stopercentný deň.

• *Počas výstupu ste čelili aj nepriaznivému počasiu a dlhému čakaniu. Ako sa vám darilo udržať si psychickú aj fyzickú kondíciu v takýchto podmienkach?*

Dobrým jedlom, zábavou, dokonca sme si pozreli aj nejaké filmy. Snežilo naozaj dlho, asi týždeň a výdatne, takže sa nedalo robiť vôbec nič. Keď na chvíľu prestalo, tak sme sa šli poprechádzať. Je dobré poznať dolinu, kde sme, lebo aj tohto roku sme mali tábor postavený na nádhernom mieste, ktoré sme objavili vlani počas prechádzky. Bolo to nádherné rovinaté miesto ako na Téryho chate v Doline 5 spišských plies, presne tak to tam vyzeralo – potôčik, jazierko, rovinka... ale namiesto Téryho chaty sme tam mali náš tábor.

• *Aké nové poznatky, inšpiráciu si si odniesol z tejto expedície a kam povedú Tvoje ďalšie kroky?*

Začínam byť celkom udomácnený na východe Himalájí, v tejto oblasti okolo Kančendžongy. Chodím tam posledné roky nielen liezť, ale aj na treky s Marienkou. Je to ešte taký milý kraj v porovnaní s frekventovanejšími destináciami ako Everestský base camp alebo kolečko okolo Annapurny.
Každá vec, čo sa ti podarí, tak ťa trošku naladí na skúšanie niečoho ďalšieho nového. Takže možno aj my sa zase niekde posunieme a nájdeme iné kopce. Možno sa vrátime na Dhaulagiri, možno na Manaslu. Môj program na budúci rok sa vždy skladá na tomto festivale. Atmosféra, aj všetky tieto filmy, ktoré sú inšpiráciou, človeka nabudia a my si vyberieme opäť nejaký nový cieľ v Himalájach. (mna)

Čím menej natáča, tým viac vidí

Na Medzinárodnom festivale horských filmov v Poprade nechýba ani tentoraz režisér Pavol Barabáš. So svojím novým filmom Každý potrebuje svoj kmeň prináša silné posolstvo o spolupatričnosti, jednoduchosti a hľadaní miesta, kam človek naozaj patrí.

• Na tomto ročníku sa predstavuješ opäť novým filmom. Dal si mu podľa mňa krásny názov Každý potrebuje svoj kmeň. Ako vznikol nápad tejto cesty do Južného Sudánu a čo Ťa viedlo práve tam?

Takmer tridsať rokov sa snažím zdokumentovať posledné prírodné kmene izolované od moderného sveta. Sledujem, ako globalizačný valec pomaly zotiera tieto kultúry z povrchu našej planéty, a cítim, že sme už prišli o niečo nenahraditeľné. S Ivanom Bulíkom sme tušili, že v Južnom Sudáne, paradoxne práve kvôli dlhotrvajúcej vojne, by mohli ešte stále existovať kmene, ktoré zostali izolované od zvyšku sveta. Vojna ich odrezala a na chvíľu ochránila pred globalizáciou.

• Už z názvu filmu je cítiť myšlienku spolupatričnosti a vzájomnej podpory medzi ľuďmi. Je práve toto ten hlavný odkaz, s ktorým prichádza tento film?

V Južnom Sudáne som videl ľudí, ktorí nemali takmer nič, a predsa mali to najdôležitejšie - a tým bol samotný kmeň. Keď žijete s nimi dlhšie, tak si všimnete, ako si vzájomne pomáhajú. Lebo kmeň prežije len vtedy, keď prežijú všetci. Cítite, že sú šťastní, lebo vedeli, kam patria. Dopamín a serotonín sú známe ako hormóny šťastia. Evolúcia to zariadila tak, že sa vyplavujú vtedy, keď pomáhame druhým. Sme vlastne evolučne naprogramovaní na spolupatričnosť. Ale dnes dopamín získavame mobilmi, „lajkami“ na sociálnych sieťach. To nás okráda o nutnosť robiť šťastnými skutočných ľudí v našom spoločenstve. Dostávame lacný náhradný pocit uspokojenia, zatiaľ čo skutočná osamelosť rastie. Nejde o to, aby sme sa vrátili do jaskýň. Ale je dôležité si uvedomiť, čo nás tisícročia robilo spoločenstvom a to je spolupatričnosť, solidarita a hlavne vzájomná pomoc.

• Aj vlani vo filme Nahé svety si sa dotkol tejto témy prírodných kmeňov a ich pohľadu na život. Ovplyvnilo Ťa osobné stretnutie s ľuďmi z týchto kmeňov aj v Tvojom vlastnom pohľade na život?

Vždy po návrate sa pozerám na našu spoločnosť z pohľadu kmeňa a jeho zákonov. A keď vidím nespokojnosť, často je za tým porušovanie tých najzákladnejších kmeňových pravidiel. V kmeni je neprípustné sebectvo, agresia, neúcta, násilie, krádež či obohacovanie sa na úkor druhých. Prečo? Lebo to všetko môže viesť k vyhynutiu kmeňa. Takého človeka preto izolujú – nie agresívne, ale jednoducho ho ignorujú aj s jeho skutkami. Akoby neexistoval. Taký človek sa utrápi. Zlo sa však stratí, rozplynie, pretože ho nekŕmia pozornosťou ani myšlienkami. V našej spoločnosti to robíme presne opačne. Zlo dávame na titulky. Čomu dávaš pozornosť, to rastie.

• Tvoj ďalší nový film Po stopách vody na festivale neuvidíme. Je to však snímka, ktorá získala tento rok ocenenie na českom festivale Voda Moře Oceány. Predstav nám ju, prosím, v krátkosti – o čom je a čím je pre Teba osobne výnimočná?

Film Po stopách vody sleduje slovenských jaskyniarov a speleopotápačov, ktorí sa vydávajú do tajomných jaskynných systémov na Slovensku i tých vo svete. Na hranici ľudských možností objavujú nepoznané miesta a stávajú sa tak prvými svedkami fascinujúcich prírodných divov v podzemí. Je to dokumentárny príbeh o nepredstaviteľne odvážnych ľuďoch.

• Máš v hlave tému, ktorej by si sa ešte rád venoval, ale zatiaľ na ňu neprišiel správny čas?

Mám, ale vždy, keď ma nadchne nejaká nová myšlienka, tak sa objavia aj otázky, či zvládnem tie cesty, či zvládnem to odriekanie, tie mesiace v strižni, aby som vytvoril nový film.

• Čo Ťa ešte dokáže prekvapiť alebo nadchnúť po toľkých rokoch v horách a s kamerou?

Ticho medzi slovami. Čoraz viac ma nadchnú hory, keď ich nemusím natáčať. Keď ich len tak absorbujem. Čím menej natáčam, tým mám pocit, že viac vidím.

(mma)

(Ne)zabudnuté tatranské tragédie

Vydavateľstvo IB Vysoké Tatry v týchto dňoch prichádza s novou publikáciou, ktorej autorom je dlhoročný dobrovoľný člen Horskej služby vo Vysokých Tatrách Jaroslav Švorc. (Ne)zabudnuté tatranské tragédie je názov tejto knihy, ktorú autor a vydavateľstvo predstavia vo štvrtok 9. októbra o 18.00 h vo veľkej zasadačke Mestského úradu v Poprade. V nasledujúcich riadkoch o knihe rozpráva jej autor.

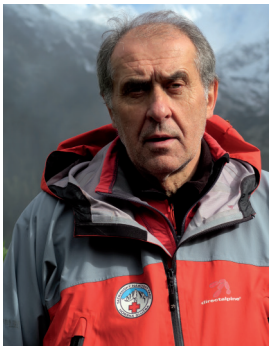

• *Jaroslav Švorc*

Prečo vznikla táto kniha

Váhal som dlho, že či sa vôbec pustiť do tejto knižky. Viedli ma k tomu 2 podstatné veci – tou prvou je príliš vysoké číslo obetí Tatier. Odkedy bola známa prvá obeť, to bolo v roku 1670, je ich doposiaľ vyše 1 300. Prvou po mene známou obeťou bol Adam Kaltstein. Iste aj pred ním zahynuli ľudia, ale to dnes nikto nevie, koľko ich bolo. Od tohto prvého datovaného nešťastia až do konca 19. storočia obetí nebolo veľa, niečo cez 20. Od roku 1900 počet obetí začal rapídne rásť. Bolo to spôsobené aj tým, že sa začínalo rozvíjať horolezectvo. Keď si zoberieme dnešné číslo, vyše 1 300, a vydelíme si to počtom rokov, za ktoré sa sleduje táto štatistika, vychádza nám smutný priemer - čo mesiac to obeť.

Druhým dôvodom sú sociálne siete. S údivom sledujem „všelijakých majstrov sveta“, ako odporúčajú iným ľuďom túry po Tatrách. Ako oni za hodinu a pol vybehli v „keckách“ na Rysy. Ale podľa seba človek nemôže predsa posudzovať iných.

Hlavné príčiny tragédií

Prešiel som si meno po mene, prípad po prípade. Najväčšie nebezpečenstvo v horách predstavujú pády v exponovanom teréne. To je vyše 50 percent z týchto prípadov. Najviac postihnutí sú, samozrejme, horolezci v horolezeckom teréne. Potom sú to pády vo vysokohorskom teréne, teda pády buď vysokohorských turistov alebo aj horolezcov, ktorí po skončení horolezeckého výstupu zahynuli pri zostupe. K ďalším príčinám patria lavíny, ktoré si vyžiadali cez sto obetí. Potom zamrznutie, vyčerpanie, kolaps organizmu, blesk. To boli také najčastejšie príčiny. No boli aj trochu nezvyklé, na prvý pohľad nie úplne horské, napríklad keď zlyhala technika, pád lanovky, havárie vrtuľníka alebo autonehody na vysokohorských cestách. Dokonca som našiel aj obete, ktoré sa stali pri nehode konských povozov vo vysokohorskom prostredí. V tejto knižke sú zmapované aj prípady, keď sa ľudia rozhodli spáchať v horách samovraždu, dokonca aj prípady vraždy. Niektoré boli potvrdené, niektoré nie. Boli to ale veľmi ojedinelé prípady. Nemôžeme zabudnúť ani na ľudí, ktorí našli svoju smrť napríklad aj pri lyžovaní alebo paraglajdingu.

Najsmutnejšia tragédia

Každá tragédia je smutná, pretože po každej zostanú pozostalí, ktorí prišli o svojho blízkeho. Najviac ma ale rania tie, pri ktorých prídu o život deti. A bohužiaľ aj také sú. Najmladšia obeť, ktorú si Tatry vyžiadali, bol iba 7-ročný chlapec, ktorý zahynul pred viacerými rokmi v zime na Prednom Solisku.

Osobná spomienka

Je tu popísaná aj tragédia v lavíne v Červenom žľabe, respektíve v zrázoch Satana, keď zahynul človek, ktorého som poznal, bol z rovnakej obce ako ja a s ktorým som liezol. Spomínam tu aj tragédiu nášho bývalého kolegu, dobrovoľného člena horskej služby Petra Zábojníka, ktorý pred 6 rokmi zahynul veľmi nešťastne pri zlaňovaní pri nástupe na Žabieho koňa. Nedá sa obísť ani tragédia, ktorá sa odohrala pred 46 rokmi v Mlynickej doline, keď pri havárii vrtuľníka zahynulo 7 záchranárov - 2 piloti a 5 profesionálnych pracovníkov horskej služby. Poznali sme ich všetci, boli to naše vzory.

Najnezvyčajnejšia tragédia

Spomenul by som tragédiu poľského horolezca Piotra Soka. Spolu so svojím spolulezcom vyliezli na hrebeň Hrubô veľmi ťažkú stenu. Absolvovali náročný horolezecký výstup a aj zostup bol pomerne náročný. V zostupe pokračovali zamrznutým Kmeťovým vodopádom. Zlaňovali a v tých nižších partiách vodopádu, kde už nebol taký strmý, ale miernejší, sa Piotr už len tak držal lana, rúčkoval a preboril sa pod ním sneh. Zmizol v trhline, dostal sa pod snehovú vrstvu a vlastne sa vo vodopáde utopil.

Poučenie

Túto knižku som sa snažil vytvoriť predovšetkým preto, aby ľudia, keď si prečítajú príbeh a tie posledné 3 riadky, kde je uvedená príčina nešťastia, aby sa trošku zamysleli. Chcel som poukázať na to, aby sme si uvedomili, že to, čo sa stalo pred 60, 80 rokmi, to sa môže stať aj zajtra alebo pozajtra, pretože táto príčina je stále aktuálna.

Počet 1 308 doterajších obetí už nie je aktuálny, lebo medzitým sa stali ďalšie nešťastia a dnes je ich počet už 1 313. Áno, sú veci, ktoré sa nedajú ovplyvniť, nedajú sa predpokladať. Ale 95 percent nehôd, ktoré sa stali, boli žiaľ také, kde sa to dalo ovplyvniť. Bohužiaľ, zoznam obetí sa nikdy nezastaví, lebo ľudia budú vždy chodiť do kopcov. Ale možno aj táto kniha by mohla prispieť k tomu, aby sa tento zoznam rozširoval čo najpomalšie.

(mna)